

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Assertionvm Theologicarvm Sfortiae Pallavicini Sacrae Theologiae Professoris in Collegio Romano Societatis Iesv. Libri Qvinque

Pallavicino, Sforza

Romæ, 1649

Cap. 13. De moralitate, & vndè primò desumatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38987

CAPVT XIII.

*De moralitate, & undè primò de-
sumatur.*

148 **N**omine actus mo-
ralis intelligimus
illum, qui fit liberè cum aduer-
tentià ad primam regulam, vel
prohibentem, vel suadentem,
vel permittentem: difficultas est
in inueniendo primo fundamē-
to huius moralitatis. Dicimus
primò, illud non esse aut ipsam
regulam rationis nostrę, aut iu-
diciū Dei iudicantis tale ob-
iectum esse bonum, vel malū.
Regula enim veritatis in obie-
cto non potest esse cognitio,
sed potiùs obiectum est regula,
& fundamentum veritatis in

cognitione, vtpotè quæ dicitur vera per conformitatem cum obiecto: debemus ergo inuenire aliquam rationem antecedentem, propter quam certæ quædam obiecta iudicentur à nobis, & à Deo honesta: alia verò inhonesta.

149 Secundò, dicimus hanc regulam nō benè explicari per præponderantiã bonitatis physicæ supra physicam malitiam obiecti, quæ tamē bonitas physica sit talis, vt digna sit naturã rationali, sicut aliqui docti recentiores tradiderunt. Primò, quia non quidquid est meliùs physicè, est etiam honestius. Sæpè enim mendaciũ, aut homicidium viri scelesti priuatã authoritate commissum affert plùs boni, quàm mali physici,

& tamen est inhonestū . Quod
si dicas, illud esse honestū, quod
esse honestum affert plus boni,
quàm mali physici naturæ ra-
tionali, utique tradis veram re-
gulam ad agnoscenda quæ nã
sint honesta, sed non tradis bo-
nam definitionem, dum expli-
cas *honestum* per *honestum* .
Rursus non declaras quod nãm
prædicatum obiectiuū sit illud,
quod debet cognosci in obie-
cto adhòc, ut obiectum refun-
dat honestatem, vel inhonestat-
tem in actum . Cùm enim
ipsum obiectum per se, & prout
distinguitur ab actu non sit ho-
nestum, neque inhonestum, ita
ut si eligatur ab ebrio, vel ab
amente nullam habeat bonita-
tem, vel malitiam moralem, &
debet assignari quid sit illud
phy-

physicum, ad quod aduertit agens liberum, quandò ex obiecto contrahit honestatem, vel inhonestatem.

150 Ad hæc contra eamdem doctrinam est, quia vix benè explicatur quid sit, *esse bonum dignum natura rationali*, vltra hoc quod est, *esse illi bonum quomodocumque, & præponderans suo opposito*; natura enim rationalis semper digna est statu meliore; ergò nullum est bonum adeò minimum, quod si præponderet suo opposito, non sit dignum naturà rationali. Et porrò quodcumque bonum minimum præponderans suo opposito est pars foelicitatis, & est beneficium Dei, & potest ab vno homine conferri alteri ex charitate, quæ omnia prædicata.

non possunt conuenire, nisi o-
bictis dignis naturà rationali.

151 Accedit, ex prædictà
explicatione, quam impugna-
mus, vtcumque haberetur que-
dam regula dignoscendæ ho-
nestatis, ex eà certè non ha-
beri sufficientem regulam in-
honestatis; nec enim semper est
inhonestum relinquere maius
bonum accepto minore. Neque
valet quod respondent, inho-
nestum esse relinquere maius
bonum, si est bonum necessariū
naturæ rationali, vel enim in-
telligunt de necessario ad me-
liùs esse, & hoc modo omne
maius bonum est necessarium;
vel intelligunt de necessario
simpliciter, & regula est falsa;
apud multas enim nationes fuit
permissa, ex.g. vsura; quod est
obic-

obiectum ex sua natura inhonestum; & tamen illæ nationes habent vitam sociale[m] cum aliquali foelicitate; ergò usura non impedit bonum simpliciter necessarium.

152 Iisdem fermè rationibus refellitur sententia explicans honestatem, vel inhonestatem obiecti per conformitatem, vel difformitatem illius cum natura rationali. Quia, vel id intelligitur de conformitate, & difformitate cū natura rationali materialiter accepta, et hæc sententia incidit in difficultates sententiæ superioris explicantis bonum honestum per præponderantiam boni physici; vel intelligunt naturam rationalem formaliter, hoc est operantem, quatenus rationalem, & cum

aduertentiã ad honestatem , & inhonestatem; & sic committitur circulus explicando *honestum* per *honestum* . Sed contra hanc sententiam plura dicentur inferiùs, vbi disputabimus, an Deo non existente daretur inhonestas .

153 Dicimus ergo denominationem *honesti* , vel *inhonesti* residere tanquam in principali analogato in ipso actu , & non in obiecto . Sicut enim obiectum intellectus dicitur verum, quatenus est cognoscibile cognitione vera, ita obiectum dicitur honestum, quatenus est tale, vt si cognoscatur sine ignorantia, vel errore quoad cœtera prædicata, est amabile amore honesto . Amor autem honestus est ille amor liber, ratione
cuius

cuius aliquis redditur obiectū
inclinās ceteros, quamvis nul-
lam vtilitatem ex eo elicientes
ad sui benevolentiam, & hono-
rem: sicut volitio inhonestā
est illa, quæ inclinat alios ad a-
uersionem, & dehonorationem
illius, qui talem volitionē
exercet. Hæc explicatio nomi-
nis est clarissima, & per termi-
nos cunctis notos, nec inuo-
luentes aliquod prædicatū mo-
rale quod rursus explicari de-
beat per *honestum*, vel *inhonestū*,
sed tantūmodo prædicatū
physica.

154. Remanent tamen in-
quærenda duo: alterum est es-
sentia, & definitio quidditatiua
ipsius honestatis, vel inhonestatis
in volitione: alterum est re-
gula dignoscendi illa obiecta,

16 quæ

quæ sine errore cognita possunt amari honestè, & illa quæ non possunt amari, nisi inhonestè.

155 Quantum ad primum dicimus honestatem, & inhonestatem secundùm se, sicuti cœteras rerum essentias esse, aliquid absolutum, & antecedens ratione omnem respectû ad alia; quod absolutum est inexplicabile per quemcumque alium conceptum. sicuti illa perfectio absoluta, quam intuemur in albedine, non est explicabilis per vllam aliam circumlocutionē. Id verò probamus ex eâ ratione vniuersali, quia omnis conceptus relatiuus fundatur in aliquo absoluto antecedenti, ratione cuius cōsurgat talis relatio, licet aliquândo hoc idem absolutum habeatur in

exe.

executione per quoddam genus
dependentiæ ab alio absoluto
perfectiori, sicut ex. g. omnis bo-
nitas creata habetur per quod-
dam genus participationis de-
pendenter à bonitate diuinà.

156 Addimus verò illud pri-
mariū prædicatum, ratione
cuius possumus explicare ho-
nestatem, vel inhonestatem vo-
litionis, esse, quod ea versetur
circa obiectum conforme, vel
difforme hîc, & nunc cum sum-
mo bono, & cum primà men-
surà omnis bonitatis. In hoc
enim differt bonum à malo,
quòd malum habeat bonum
pro regulà sui; illud enim est
malum, quod disconuenit rei
bonæ; Bonum autem est regu-
la sui, & mali: sicut rectum est
regula sui, & obliqui. Datur
ergo

ergo

ergo aliquod primum bonum, quod est tale per suam essentiã, & non per attributionem ad aliud; hoc verò est, Deus. Et quia primum in vnoquoque genere est ratio cœterorum; ideò reliqua obiecta sunt bona per conformitatem ad ipsum, & mala per difformitatem.

157 Ratio igitur, quæ constituit aliquod obiectum honestè amabile hìc, & nunc, est cõformitas cum complacentiã summi boni. Item id, quod reddit inhonestè amabile, est difformitas hìc, & nunc cum voluntate eiusdem. Nomine verò huius difformitatis non intelligo eam relationem formalem, quæ explicatur hoc nomine; sed illud fundamentum ad quod consequitur hæc relatio, seu

seu re, seu ratione distinctà.

158 Hæc porrò voluntas Dei aliquando est omnino arbitraria, veluti circa illa obiecta, quæ dicuntur mala, quia prohibita; vt erat, ex. g. esus suillæ in lege veteri: aliquando est omnino necessaria ex suppositione creaturæ naturæ rationalis, vt ex. g. auersatio, quàm habet Deus erga odium sui, aut erga qualemcumque volitionem factam contra conscientiam. Cum enim Deus habeat omnem illam necessitatem, sine quâ posset dari in Deo aliqua imperfectio, vtique habet necessitatem prohibendi eiusmodi actus. Alioquin essent liciti, ac proindè Deus neq. esset infinitum bonū, quia esset licitè odibilis; neque haberet infinitam maiestatem, esset

esset enim licitè contemptibilis: nam omnis operatio contra conscientiam contemnit Deum; dū præfert volūtatē diuinæ aliquod bonum creatum.

159 Alia sunt obiecta, quæ necesse est, vt prohibeantur à Deo lege quādā vniuersali, de quā infra; alioquin Deus non benè gubernaret naturā rationalem; sed non est necesse, vt displiceant Deo in omnibus casibus, hoc est non est necesse, vt illa Dei prohibitio vniuersalis innotescat cuicumque moraliter operanti: sublatā autem notitiā operantis aufertur etiam necessariò ipsa Dei displicentia. Non potest enim Deo displicere mea operatio, quando id mihi non constat: alioquin sine meā culpā redderem obiectum inuisum

sum Deo, quod repugnat diuinae bonitati. Et confirmatur, quoniam Deus est causa per se omnis operationis non peccaminosae. Non potest autem esse causa per se alicuius operationis sibi displicentis. Ergo nulla operatio displicet Deo, quando non est peccaminosa.

160 Tertium genus est obiectorum, quorum naturae si cognoscantur ab aliquo habente usum rationis, non possunt esse volubilia, nisi per volitionem Deo displicentem; possunt tamen simpliciter non displicere Deo, si eligantur sine sufficienti aduertentia rationis. In quo differunt ex vna parte ab obiectis primi generis, v.g. ab odio, & contemptu Dei deliberato, quae Deo essentialiter displicent; ex
alia

alià parte ab obiectis secund
 generis, v.g. ab vsurà, & à men-
 dacio officioso, quæ ex ignoran-
 tià inuincibili possunt licitè a-
 mari cum aduertentià rationis.
 Huiusmodi obiecta sunt, ex. g.
 parricidium ex paruo lucro,
 proditio, & alia huiusmodi. Cæ-
 terùm nullum obiectum est ma-
 lum completè, nisi prohibeatur
 à Deo; & numquam prohibetur
 à Deo completè, nisi quando
 hic, & nunc non potest eligi sine
 peccato. Prima pars inde con-
 stat, quòd nemo malè agit, nisi
 faciat contra id, quod debet, &
 nemo debet, nisi alteri, & nisi
 superiori prohibenti oppositū.
 Secunda pars, inde colligitur,
 quòd omnis lex diuina est ali-
 qua Dei allocutio (latè hìc ac-
 cepto nomine locutionis, & non
 pres-

profsè , prout locutio Dei est
obiectum fidei, vt mox dicetur)
notificans displicentiam Dei de
obiecto opposito . Deus autem
neminem completè alloquitur
quin allocutio Dei percipiatur
ab eo, ad quem dirigitur .

161 Cum enim locutio sit
manifestatio conceptus facta à
loquente ad hunc finem, vtique
inter locutores non omnipoten-
tes potest dari locutio nō intel-
lecta ab eo, quē alloquimur. Pot
sumus enim ponere media ad
hoc, vt ipse nos intelligat, quin
re ipsa consequamur finem . At
Deus semper obtinet finem, quē
determinatè intendit, ac proin-
dè , quando vult me alloqui ,
semper ego ipsum intelligo ; &
omnes circumstantiæ obiectiue,
quæ me mouent ad agnoscen-
dam

dam allocutionem Dei , sunt
 pars intrinseca ipsius allocutio-
 nis : Deus enim illas operatur
 ad finem manifestandi concep-
 tum suum, adeòque habent in-
 tegram essentiam locutionis .
 In quo pariter Deus differt à lo-
 cutoribus creatis, quorum locuti-
 o intelligitur ab audiente per
 multas circumstantias, v. g. per
 notitiam idiomatis per aspec-
 tum loquentis , quæ vel non
 fiunt à loquente , vel certè non
 fiunt ad hunc finem , adeòque
 non possunt dici locutio .

162 Ex his colligitur legis-
 latorem quidem creatum sapienter
 unicà allocutione alloqui plu-
 res, & pro pluribus temporibus
 quod prouenit ex eius imbecilli-
 litate, cui esset vel impossibile
 vel laboriosissimū alloqui sin-

gu-

gulos, & pro singulis circumstantijs. At Deus edit tot præcepta distincta, quot sunt homines, & quot sunt instantia, in quibus cognoscitur obligatio: & quando hæc non cognoscitur, Deus non posuit ex parte suâ totum id, per quod efficaciter vellet alloqui, & obligare hunc hominem pro hoc instanti. Edit quidem Deus leges illas, quæ dicuntur vniuersales; sed hæc non sunt completæ, nisi pro eo tempore, pro quo audiuntur, eadem verò complentur deinde in ordine ad circumstantias particulares per earum narrationem, vel memoriã. Obiectũ verò eiusmodi legũ vniuersaliũ est: *mibi displicebit, si vos nũc volueritis talem operationem, & pariter mihi displicebit, si eam volueritis.*

lus-

*Veritis postea cum memoria huius
meae locutionis praesentis, vel si
alij eam volent cum notitia eius-
dem locutionis: ad quam memo-
riam, & notitiam procurandam
obligo vos nunc, & quandocum-
que recurret memoria huius legis,
&c.*

163 Contra hanc nostram
doctrinam potest obijci, quod
ex iisdem rationibus, quibus
probatur volitionem liberam
esse essentialiter liberam proba-
tur quoque volitionem malam
esse essentialiter malam. At si
volitio mala est essentialiter
mala, & nunquam displicet
Deo obiectum, nisi quando eli-
gitur per volitionem malam,
omnis Dei prohibitio est neces-
saria, quia volitio essentialiter
mala non potest Deo non displicere.

ce.e.

cere . Respondetur tamen eam prohibitionem dici arbitrariã, & non necessariam, quam Deus posset non edere, & sic relinquere possibles operanti multas volitiones ex suã naturã licitas circa illud obiectum, ex.g. circa esum carnis suillæ. At verò illa prohibitio dicitur necessaria quam Deus ex suppositione creationis naturæ rationalis nõ potest non edere, atque adeò nõ potest nisi in casu accidentalis ignorantie relinquere possibles volitiones licitè acceptantes illud obiectum, cuiusmodi est parricidium, &c.

164 Ex hac doctrinã infer-
tur prohibitionem diuinam re-
ipsã nil aliud esse, nisi quamdã
enunciationem Dei practicam,
& verificatiuam sui obiecti, per
quam

quam Deus patefacit, quòd si
 ego hic, & nunc elegero, ex. g.
 omissionem ieiunij, faciam id
 per vnam ex illis volitionibus,
 quæ sunt essentialiter malæ. Nō
 tamen hæc manifestatio est sē-
 per in rigore locutio vt dixi. Nō
 enim sēper mouet ad iudicādū
 obiectum, propter autoritatē
 manifestantis, sed aliquando pa-
 tefacit immediatē obiectum ip-
 sum: cuiusmodi manifestatio
 est lumen rationis. Per illud
 enim immediatē certificamur
 de malitiā, adeòque de prohi-
 bitione obiecti, absque eò quòd
 concipiamus, Deum id nobis
 attestantem. Potest tamen
 dici locutio latè, quatenus om-
 nis intimatio legis est locutio
 nam lumen rationis dicitur à
 Theologis intimatio legis ætet-
 næ.

165 Posità igitur hac manifestatione diuinà, quòd ego nō possim hīc, & nunc velle frangere ieiunium, nisi per volitionem malam, vtique non possū ego mihi licitè imperare volitionem executiuam, quā velim frangere ieiunium; quia patet mihi, eam fore malam, & Deo displicentem. Ex quo rursus sequitur numquam dari vnā prohibitionem cognitā, & *vt quod*, quin detur alia prohibitio incognita, & *vt quo*. Cognita quidem est prohibitio actus executiui volentis frangere ieiunium: Non solūm enim delibero an frangam ieiunium nec nē, sed an velim frangere; & considero, an velle frangere ieiunium sit mihi licitum, & bonum nec nē. Quare obie-

K ctum

ctum volitum, vel nolitum non est sola fractio materialis, sed volitio frangendi, vel non frangendi, quæ est actus imperatus ex motiua cognito suæ bonitatis: Sed præter volitionem prædictam, quæ prohibetur per prohibitionem cognitã, & *ut quod*, sicut dixi, datur alia prohibitio nõ cognita, & *ut quo*, per quam prohibetur mihi actus imperans volitionem, quam video mihi prohibitam de fractione ieiunij. Nam ex vnâ parte ille actus imperans est essentialiter malus cum sit electio deliberata obiecti mali: ex aliâ parte cum non sit volitus, *ut quod*, & per alium actum, ne detur processus in infinitum, atque adeò cum non sit antecedenter cognitus, non datur
de

De Act. bum. Cap. XIV. 219
de illo aliqua formalis prohibi-
tio, sed intelligitur prohibitus,
ut quo per hoc ipsum, quòd pro-
hibeatur *ut quod*, obiectum il-
lius.

CAPVT XIV.

*Soluuntur obiectiones contra su-
periores doctrinam ponentem
fundamentum honestatis, vel
inhonestatis in cõformitate, vel
difformitate cum voluntate
Dei. Et exquiritur àn aliqua
Dei cognitio requiratur essen-
tialiter in homine moraliter o-
perante.*

166 **P**Ræcipua difficultas
contra superiores
doctrinam est, quoniam multa
obiecta non sunt mala, quia

K 2 pro-